

Sveriges narkomaner behöver vård – inte fängelse!

Upprop till ministrarna Åsa Regnér och Morgan Johansson. I dag dör mer än en person om dagen på grund av narkotika. Dags för en kursändring.

Tillsätt en narkotikakommission!

Text: Gunnar Bergström | [Prenumerera](#) | Upprop i [SocialPolitik nr 1 2015](#)

Sverige har en ökande dödligheten i narkotikamissbruk. 2013 avled minst 590 personer i direkt anslutning till narkotikamissbruk enligt Toxregistret. Det betyder att vi har mer än ett dödsfall per dag och att det ofta handlar om unga människor mitt i livet som går bort.

Missbrukare förorsakar sig själva och sina anhöriga stort lidande och dödsfallen är många fler om vi räknar in olyckor, självmord, våld och andra fall av plötslig död, där drogmissbruket är den egentliga orsaken.

Debatten om vad man ska göra åt detta har i det närmaste uteblivit. Ett skäl är kanske att debatten ofta slutat i ett ställningskrig mellan olika uppfattningar om vad som är rätt väg att gå.

Motsättningarna har ibland varit ganska oförsonliga mellan vårdanhängare och kriminaliseringsivrare och även inom vården om hur vården ska se ut. Vi har idag förespråkare för att ta bort kriminaliseringen av missbruket utan att ersätta den med någon annan konsekvens. Vi hör också allt fler röster som vill ge upp och antingen dela ut narkotika till missbrukarna eller legalisera vissa (eller alla) droger.

De länder som släppt missbruket vind för våg har förskräckliga resultat, till exempel Storbritannien. De som nästan enbart

använder polisiära metoder och sätter stora grupper av missbrukare i fängelse, som exempelvis USA, lyckas inte bättre.

Sverige har i praktiken närmast sig den polisiära linjen i takt med att man dragit ner på effektiv missbruksvård. Vi har samtidigt många missbrukare som övergivits av samhället.

Dags för en kursändring!

För missbrukarnas skull behöver vi lösa upp gamla socialpolitiska motsättningar om vård och straff. Det finns exempel att lära av. Det handlar om vad man gjorde i Portugal för några år sedan. Man införde en politik som innebär att de vanliga missbrukarna hålls utanför fängelsesystemet och erbjuds vård i stället. Den som ertappas med mindre innehav erbjuds vård första gången men kan tacka nej och hävda att vård inte behövs. Upprepas förseelsen kan han/hon åläggas vård eller andra restriktioner. De som har större mängder droger på sig för försäljning kan fortfarande dömas till fängelse.

Allt är inte perfekt i det portugisiska systemet. Den vård man erbjuds kunde vara bättre. Viss kriminalitet har ökat, annan minskat. Portugal har ofta nämnts som ett exempel på en liberalisering av narkotikapolitiken men sanningen är mer komplicerad än så: man har ersatt fängelsestraff med vård. 75 miljoner kronor avsattes till denna vårdsatsning.

Tillsätt en Narkotikakommission!

Om vi ska lösa upp åratals ineffektiva motsättningar om narkotikapolitiken behövs en ny narkotikakommission med direktiv om att:

Lägga fram ett förslag om att förändra narkotikalagstiftningen så att missbrukare inte sätts i fängelse för små innehav. Böter är också verkningslösa då de oftast inte kan betalas.

Införa ett vårdalternativ för de som ertappas med narkotika. Lägga fram ett förslag om rimliga och humanitära konsekvenser vid misskötsamhet. Ge frivården inom kriminalvården resurser och lagliga möjligheter att ta hand om missbrukare som fortfarande döms till påföljd på g a större innehav. Ge även

dessa langande missbrukare möjlighet att välja vård som påföljd.

Bygga ut missbruksvården och ta pengarna till detta från besparingarna inom kriminalvården när missbrukarna i stor utsträckning inte längre hamnar där.

Se över om staten kan gå in och garantera en viss minimistandard på vården oavsett var man bor. Idag är möjligheterna till vård helt olika i olika delar av landet.

En narkotikakommission kan studera exemplet Portugal och lära av det men inte kopiera det. Vi kan skapa en svensk version av vad Portugal gjorde och vi har bättre ekonomiska förutsättningar.

Se över läkemedelsbehandlingen

En narkotikakommission behöver också se över vårdens innehåll. Sedan flera år tillbaka är det fler som dör av ersättningsdrogerna metadon och buprenorfin (känt som Subutex) än av heroin.

Förskrivning av dessa preparat har ofta ersatt drogfri vård. Förskrivningen har ökat kraftigt och omfattar enligt Socialstyrelsen 2012 cirka 5 000 personer. Antalet opiatmissbrukare beräknas till drygt 7 100 personer. Det skulle betyda att cirka 73 procent av alla opiatmissbrukare i Sverige är inskrivna i förskrivningsprogrammen. Dessutom skrivs ibland människor utan opiatmissbruk som huvuddrog in i dessa program.

Man ger upp hoppet om dessa människor, parkerar dem i livslånga program samtidigt som användningen av drogfria behandlingsalternativ blir allt färre. Detta behöver ses över. Vi är inte hjälpta av en ny narkotikapolitik om den innebär att staten tar över som den som förser missbrukarna med droger.

Det är inte så att alla missbrukare eftersträvar att bli försörjda med droger hela livet. I en stor studie i Skottland (McKeganey 2011) tillfrågades missbrukarna vad de först efterfrågat om när de sökte hjälp. 57 procent ville bli

drogfria och bara 0,7 procent svarade att de letade efter sätt att missbruka säkrare.

Idag händer ofta att missbrukare avråds från att försöka bli drogfria! Här behövs en kursändring.

Uppropet undertecknat av

Gunnar Bergström, alkohol- och drogterapeut

Roger Borén, alkohol- och drogterapeut, beroende, drogfri

Johan Arnell, socialsekreterare

Patrik Kindsjö, behandlare

Stefan Johansson, beroende, drogfribehandling

Tina Norrgran, alkohol- och drogterapeut

Tommy Dyckstedt, alkohol- och drogterapeut

Hillevi Petterson, behandlingsassistent

Jeanette Grahn, behandlingsassistent

Anna Larsson

Petrus Björklund, Vision Omsorg

Sophia Hegner, Fryshuset Passus & Exit

Peter Svensson, Fryshuset Passus & Exit

Marit Strand Pettersen, alkohol- och drogterapeut

Hanna Gillberg, behandlare

Ulrika Fernqvist, behandlare

Daniel Nilsson, behandlare

Mikael Lundberg, behandlingsassistent

Chris Barret, socialsekreterare, utbildare

Martin Hietala, alkohol- och drogbehandling, beroende, drogfri

Raynor Dahl, alkohol- och drogbehandling

B Robert Andersson, vårdgivare

Peter Lundh, KRIS Mariestad

Jennifer Isaksson, beroende, drogfri

Elisabeth Hellman, socialpedagog

Siavash Bador, behandlare

Svante Englund, behandlare

Karim Hännikäinen, bostödjare

Henrik Byström, vägledare

Sven Erik Hagman, alkohol- och drogterapeut

P-G Johansson, KRIS Helsingborg, beroende, drogfri

Ebon Kisajuntto, näringslivsutvecklare, anhörig
Lars Karlsson, addiktolog
Magnus G Bergström, anhörig
Stefan Newstam, behandlare, anhörig
Patrik Bergström, beroende, drogfri
Catarina Tjärnlund, undersköterska
Lars Lindholm, boendestödare
Annika Herr Lindgren, försäljningsassistent
Sven-Åke Stenberg, beroende, drogfri,
Rebecka Svart, behandlingsassistent
Lena Eliasson, behandlingsassistent, beroende, drogfri
Monica Brännström, undersköterska, behandlingsassistent
Eva Lindholm, behandlingsassistent
Kevin Stenberg, egen företagare, beroende, drogfri
Mimmi Tuncer, egenföretagare, beroende, drogfri
Lisa Hållstrand Skoog, rehabiliteringskoordinator, alkohol-
och drogbehandlare
Chiko Okaymaa, uppsökare, beroende, drogfri, anhörig
Joachim Mattson
George Konstantinidis, behandlingschef
Ricky Holmqvist, behandlingsassistent
Peter Gerke
Peter Roth, alkohol- och drogterapeut
Raija Malinen, beroendeterapeut
Henrik Jauhiainen, anhörig
Lisa Codek, brottsförebyggande strateg

Uppropet har skickats till social- och justitiedepartementen redan i december. Ännu inför publiceringen i SocialPolitik har ministrarna inte besvarat uppropet. Fortsättning följer.